

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

[ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ](#)

Ο Αριστοτέλης, στην πραγματεία του *Περί Ποιητικής*, μας δίνει πολύτιμες πληροφορίες για την καταγωγή του δράματος και ειδικότερα για τη γένεση της τραγωδίας.

Σύμφωνα με αυτές:

α) η τραγωδία έχει τις ρίζες της στον αυτοσχεδιασμό

β) δημιουργήθηκε *ἀπὸ τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύραμβον* με την έκφραση αυτή ο Αριστοτέλης αναφέρεται στους πρωτοτραγουδιστές, που έκαναν την αρχή στο ομαδικό τραγούδι και έδιναν τα λόγια, τον ρυθμό και τον τόνο, ώστε ο υπόλοιπος χορός να ακολουθήσει είτε επαναλαμβάνοντας ό,τι άκουσε είτε εκφωνώντας τελετουργικές φράσεις, όπως η ακόλουθη: *ἰὼ, Βάκχε, εὐοῖ*

γ) στην αρχή χαρακτηριζόταν από τη χρήση απλών μύθων, ακαλλιέργητου λόγου και ζωηρών χορευτικών ρυθμών

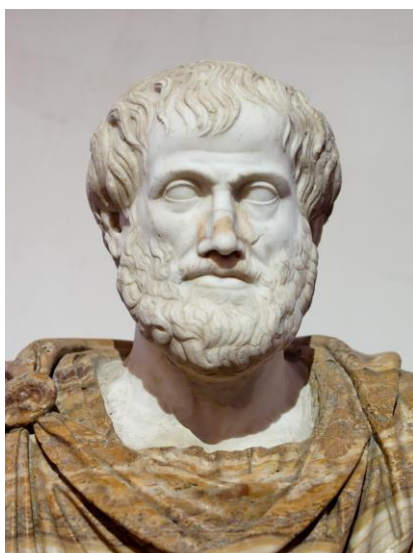
δ) πέρασε από διάφορες εξελικτικές φάσεις μέχρι να βρει την οριστική της μορφή

ε) καθοριστική για την εξέλιξη της τραγωδίας στάθηκε η εισαγωγή διαλόγων - πάντα σε έμμετρη μορφή- μεταξύ ενός προσώπου και του χορού ή μεταξύ δύο προσώπων. Ίσως πρέπει να φανταστούμε ότι ο *ἐξάρχων τὸν διθύραμβον* κατά κάποιον τρόπο αποσπάστηκε από τον υπόλοιπο Χορό και άνοιξε ένα είδος θεατρικού διαλόγου με τους συγχορευτές του

στ) όταν προστέθηκε και τρίτο πρόσωπο στους διαλόγους, η τραγωδία έφτασε σε μία μορφή ολοκλήρωσης.

Με βάση το σύνολο των μαρτυριών του Αριστοτέλη μπορούμε να πούμε ότι η τραγωδία ως ξεχωριστό θεατρικό είδος:

- Γεννήθηκε, όταν αναπαραστάθηκε ο διαπροσωπικός διάλογος
- Τελειοποιήθηκε, όταν τα διάφορα στοιχεία της (μύθος, ηθοποιία, τραγούδι και χορός, απαγγελία, διάλογος κ.ά) εντάχθηκαν σε ένα ενιαίο και αρμονικό σύνολο.

Προτομή του Αριστοτέλη. Ρωμαϊκό αντίγραφο αγάλματος του Λυσίππου (περ. 330 π.Χ.). Ρώμη, Εθνικό Μουσείο. Πηγή: Wikipedia.

Αριστοτέλης *Ποιητική*, 4^ο κεφ., 1448b-1449a (μετ. Δημήτρης Λυπουρλής)

Η ποίηση, πάντως, δεν άργησε να διασπασθεί σύμφωνα με τον χαρακτήρα των επιμέρους ποιητών: οι σοβαρότεροι από αυτούς παρουσίαζαν στην ποίησή τους τις ωραίες και ευγενείς πράξεις, καθώς και τις πράξεις των ωραίων και ευγενών ανθρώπων, ενώ οι κατώτεροι τις πράξεις των μικρότερης αξίας ανθρώπων: στην αρχή οι δεύτεροι έγραφαν ποιήματα με επικριτικό και υβριστικό περιεχόμενο, ενώ οι πρώτοι ποιήματα με υμνητικό και εγκωμιαστικό περιεχόμενο. [...] Σ' αυτά τα ποιήματα ήρθε από μόνο του σε χρήση και το πιο ταιριαστό μέτρο, που είναι το ιαμβικό (γι' αυτό και εξακολουθεί να λέγεται ως σήμερα ιαμβικό το μέτρο αυτό, επειδή με αυτό το μέτρο ιάμβιζαν ο ένας τον άλλον), και έτσι κάποιοι από τους παλαιούς ποιητές έγραφαν πια ηρωικούς και κάποιοι άλλοι ιαμβικούς στίχους. Και όπως ο Όμηρος ήταν ο κατεξοχήν ποιητής στο είδος της σοβαρής ποίησης (δεν υπήρξε, πράγματι, απλά και μόνο ωραίων ποιημάτων δημιουργός, αλλά έκανε και δραματικού χαρακτήρα μιμήσεις στην ποίησή του), έτσι υπήρξε και ο πρώτος που υπέδειξε τις γενικές γραμμές της κωμωδίας δραματοποιώντας όχι τον ψόγο, αλλά το γελοίο. [...]

Ενώ λοιπόν η τραγωδία, αλλά και η κωμωδία, ξεκίνησε, στην αρχή αρχή, με αυτοσχεδιασμούς (η τραγωδία με τους *έξάρχοντες* στον διθύραμβο και η κωμωδία με τους *έξάρχοντες* στα φαλλικά τραγούδια που και σήμερα ακόμη διατηρούνται, ως καθιερωμένη πια γιορτή, σε πολλές πόλεις), σιγά σιγά άρχισε να παρουσιάζει πρόοδο, καθώς οι ποιητές εξέλιξαν και ανέπτυσαν όποιο μέρος της αποκαλυπτόταν, ώσπου, αφού πέρασε από πολλές μεταβολές, έπαψε να εξελίσσεται, μια και πήρε πια τη φυσική της μορφή. Έτσι: Πρώτος ο Αισχύλος ανέβασε τον αριθμό των υποκριτών από έναν σε δύο, μείωσε το μέρος του Χορού και έκανε τον διάλογο πρωταγωνιστή. Ο Σοφοκλής έκανε τρεις τους υποκριτές και εισήγαγε τη σκηνογραφία. Αλλά και ως προς το «μέγεθός» της: από τις αρχικά μικρές ιστορίες και από τον αρχικά ευτράπελο λόγο (εξαιτίας του ότι εξελίχθηκε από μια σατυρική φάση) πήρε κάποτε τον σοβαρό της χαρακτήρα — χρειάστηκε, φυσικά, να περάσει γι' αυτό αρκετός καιρός. [...] Τέλος είναι η αύξηση του αριθμού των επεισοδίων, καθώς και όλα τα άλλα, με τα οποία, όπως λένε, η τραγωδία έγινε πλουσιότερη: εμείς ας θεωρήσουμε ότι τα είπαμε· γιατί θα ήταν ίσως πολύ μεγάλη δουλειά να μιλήσουμε με λεπτομέρειες για το καθένα τους ξεχωριστά.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ